

سُورَةُ الْإِنْسَانِ ﴿٧٦﴾ İNSÂN SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bu sûre-i celile; 31 âyet, 240 kelime, 1051 harften ibarettir. Gerek Mekke'de gerekse Medine'de nâzil olduğuna dâir rivayetler bulunan bu sûre, adını ilk âyetinde geçen "El-İnsan" kelimesinden almıştır.

Bu sûrede diğer sûreler gibi kıyâmeti münkirlere bildirmeği anlatmaktadır.

هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا 1-

هَلْ Kad mânâsınadır. اَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ İnsana (murad edilen Âdem Aleyhisselâmdır.) حِينٌ bir zaman geldi ki! مِّنَ الدَّهْرِ Zamanlarda, لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا henüz kendisinin anılacak bir şey olmadığı uzun bir süre geçmedi mi?

İnsanın üzerinden geçen "devir"den murâd; Âdem Aleyhisselâm'a ruh verilmezden önce, balçıktan bir ceset hâlinde iken Mekke ile Taif arasında geçen kırk yıldır. Yâhut "insan"dan murad; Âdemoğulları kastedilmiştir ki vakti ile her biri birer nut-feden ibarettir.

Âdem Aleyhisselâm'ın topraktan vücudu yerde, dünyada

halkolduktan sonra cennete alınıyor. Âdem Aleyhisselâm rivâyete göre; çamur, topraktan insan şekline getiriliyor. Hatta şeytan yanına gidiyor. Ağız burun deliklerini görünce, "Ben, evlâtlarını kolaylıkla yoldan çıkarabilirim" diyor.

2- **إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا**

Gerçekten biz, insanı katışık bir nutfeden (erkek ve kadın dölünden) yaratmışızdır. (Eğer erkeğin sebkât ederse çocuk erkek olur. Hanımın sebkât ederse kız olur. Her ikisi müsavi olursa ünsâ olur. **نَبْتَلِيهِ** Böyle halkettik, ondan sonra akıl fikir veriyoruz. İptilâ, tecrübe ediyoruz imtihan edeceğiz. İmtihan etmek içinde bir kuvvet ister. **فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا** Bu sebebledir ki kendisine işiten kulak, gören göz veriyoruz. Kuvvet veriyoruz. (Bir insanın elini ayağını bağlayarak soruşturmak imtihan değildir. Vücut azaları açık serbest olunca; "İşte hidâyet yolu, dalâlet yolu budur, sen hangisini seçersen seç" denir.) Yâ şâkir olur, Âllâh'ın nimetlerine imân eder. Yahut da kefûr olur da inkâr eder.

3- **إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا**

Biz Azimüşşân, burada hidayet, dalâlet mânâsınadır. Hidayet iki mânâyâ da gelir. Biri hidâyete vâsıl, diğeri de hidâyeti göstermek. **إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ** Yâ Rabbi bizi yetiştir, daha hidayete gelmemiş.

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ Biz Azimüşşân, hak yolunu peygamberler vasıtasıyla onlara gösterdik. **إِمَّا شَاكِرًا** Ondan sonra onlar, yâ şâkir, imân sahibi olur, imânını hifzeder de ehl-i cennet olur. **وَإِمَّا كَفُورًا** Yahut da inkâr eder, cehennem ehli olur.

(Bu âyetin hülâsası; Bize nasihat ediyor, nasihâtı ister tutsun, isterse tutmasın. Zira biz doğru yolu gösteren peygamberler göndermek sûretiyle haber verdik.) "**Lâ ikrâhe fiddini kad tebey-yenerruşdü minel gayyi**" Dinde ikrah yoktur. Âllâh-û Teâlâ tâyin etmiştir, yol işte budur. Peygamber ve ahkâm gönderdim. Ahvâli beyân ettim, isterse hidâyet, isterse dalâlet senin irâdene verdim, buyuruyor.

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا 4-

Âllâh emrediyor. Biz hâzır ettik. Hazır ettikten sonra anlaşılıyor ki cennet mevcuttur. Cehennem içinde aynen buyuruluyor. Cennet mevcut Arş-ı İlâhi'nin üstündedir. Arş-ı İlâhi'nin altı ile yedi kat göklerin üstündedir.

إِنَّا أَعْتَدْنَا Biz Azimüşşân hâzır ettik, لِلْكَافِرِينَ imân etmeyen kâfirlere سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا Ayaklarına zincirler, boyunlarına demir halkalar ve alevli bir ateş hazırladık.

Ona mukabil ehl-i cennetin ise;

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا 5-

إِنَّ الْأَبْرَارَ Ebrar olanlar, imânlı olanlar, imânının gereğini yerine getirenlere de emrediyor Cenâb-ı Hak, onların nimetlerini. يَشْرَبُونَ İçiyorlar مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا cennette; acıkmak yok, susuzluk yok. Açlık ve susuzluk bir hastalık gibidir. Fakat bu nimetler ne oluyor? Tefekküh kabilinden lezzet duymak, almak olarak yer ve içerler. Çünkü açlık ve susuzluk zahmettir. Zahmet de cennette yoktur. Ebrar olanlar, iyi insanlar içiyorlar kâselerden. كَانَ مِزَاجُهَا Kâfûr katılmış bir kadehten (cennet şarabını) içerler.

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا-6

O kâfûr, bir pınar çeşmedir. بِهَا Âllâh'ın has kulları ondan içerler. عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا Tefcir, yerden akıyor çıkıyor ve onu diledikleri yere kolaylıkla akıtırlar.

يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا-7

O kullar verdikleri sözü yerine getirirler, nezirlerine vefâ ederlerdi. وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا Mihnet ve şiddeti aşikâr olan bir günden korkarlardı.

وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا-8

Ve Âllâh-û Teâlâ'ya sevgilerinden, yiyecekleri az ve ona ihtii yağları varken, fakirleri, yetimleri ve esirleri doyururlardı.

إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا-9

Biz Azimüşşân, size verdiğimiz bu yiyecekleri Âllâh rızası için yediriyoruz. لَا نُرِيدُ İstemiyoruz مِنْكُمْ جَزَاءً sizden ne bir karşılık, وَلَا شُكُورًا ne de bir teşekkür beklemiyoruz.

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا-10

Biz Rabbimizden korkuyoruz, (O'nun azabına uğramaktan) korkarız. يَوْمًا Bir gün ki عَبُوسًا yüzlerini asık ve çatık kılacak. قَمْطَرِيرًا Karanlık, kerih gün, azap gününden korkuyoruz. Ölüm gelinceye kadar insan, havf ve recâ üzerine olmalıdır. Ölüm yakın gelinceye kadar Âllâh'a ibadet ediniz. وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem, kendisine getirilen harp esirlerini bazı âshaba verir ve "ona ihsan et" buyururlardı.

Âyet-i celilenin Ali Radiyallâhû Anh Kerramellâhû Vechehû ile zevceleri Fâtima Radiyâllâhû Anhûmâ ve câriyeleri Fidda Radiyâllâhû Anhûmâ hakkında nâzil olduğu mervidir. Bütün yım yeceklerini oruçlu olmalarına rağmen, üç gün sıra ile bir fâkir, bir yetim ve bir esire tasadduk etmişlerdi.

فَوَقَّيْهِمُ اللَّهُ شَرَ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّيْهِمُ نَضْرَةً وَسُرُورًا 11

فَوَقَّيْهِمُ اللَّهُ شَرَ ذَلِكَ الْيَوْمِ Onlar dünyada yaşadıkları sürece, Âln lâh-û Teâlâ'nın korkusunu kâlpplerinde devam ettirmişler. Cenâb-ı Âllâh'ta onları, bu sebeple, o günün şer (ve şiddetinden) korur. Korkanların sonu Vikâyeyi İlâhiye'dir. وَلَقَّيْهِمُ نَضْرَةً وَسُرُورًا Onlara vermiş, ihsan etmiş ve نَضْرَةً güzellik (parlaklık) yüzlerine. Sürûr ihsan eyler.

وَجَزَّيْهِمُ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا 12

وَجَزَّيْهِمُ O kimseleri, dünyada Âllâh'tan korkanları cezâlandır-
mış Âllâh بِمَا صَبَرُوا sabırlarından dolayı جَنَّةً وَحَرِيرًا cennet ile ve
cennetin nimetleri ipekli elbiselerle cezalandırmış.

مُتَّكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا 13

Orada serirler, koltuklara yaslanırlar. (Hava mutedildir,) ne güneş sığacı ve ne (kendilerine ezâ veren) şiddetli soğuk görmezler.

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلَّتْ قُطُوفُهَا تَذَلِيلًا 14

وَدَانِيَةً Yakındır عَلَيْهِمْ onların üzerine ظِلَالُهَا gölgeler. (Arş-ı İlâe

hi'nin gölgesindedirler.) وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا Cennet meyvelerinin dalları (zelildir, üzerlerine) sarkar, baş aşağıdır. تَمَّمْنَ تâmmen, istifâdeslerine sunulur.

15- وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِأَنْبِيَاءٍ مِنْ فَضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا

16- قَوَارِيرَ مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا

Yanlarında gümüş kaplar ve billür kâselerle gümüşü beyazlık ta, (billür gibi) şeffaf kaplarla dolaşılır ki (Cennet sâkinleri, bunlara dolduracakları cennet şarabını, cennetteki insanların iştahları) ölçüsünce tayin ve takdir ederler.

Mûfessirler; Cennet kablalarının, kupalarının ve kâselerinin gümüş ve billürla tanıtılmasının, sadece bilinmiyeni bilinenle anlamak maksadıyla yapılmış bir teşbih olduğunu belirtirler. Nitekim Abdullah bin Abbas "Cennetteki nimetlerle dünyadakiler arasında isimlerinden başka bir benzerlik yoktur" denilmiştir.

17- وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا

Onlara, (Cennetteki insanlara) orada bir kâseden (doldurulan cennet şaraplarından) içilir ki (bu şarabın) karışımında zencefil vardır.

18- عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا

(Bu şarap) orada bir pınardandır ki adına selsebil denir.

19- وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنثورًا

وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ. Tavaf eder عَلَيْهِمْ ehl-i cennetin etrafına. وَيَطُوفُ

Ölümsüz, ebedi genç olan çocuklar, nedimler dolaşır ki إِذَا رَأَيْتَهُمْ اذنların güzelliğini gördüğün zaman حَبَبَتَهُمْ لَوْلَا مَنْثُورًا kendilerini, etrafa saçılıp dağılmış inciler sanırsın.

وَإِذَا رَأَيْتَ ثُمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا-20

وَإِذَا رَأَيْتَ ثُمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا Ne zamanki onları gördün. Tarif edilemez yığınla nimet, وَمُلْكًا كَبِيرًا büyük, geniş bir mülk (ve saltanat) görürsün.

عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَّيَهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا-21

Üzerlerinde yeşil ipekten ince ve kalın elbiseler vardır وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ ve gümüş bilezikler takınırlar وَسَقَّيَهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ve Rableri, onlara tertemiz bir içki içirir.

إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا-22

(Onlara şöyle denir.) "Bu sizin için bir mükâfattır. Sizin gayretiniz karşılığını bulmuştur."

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا-23

نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا Biz Azimüşşân, Âllâh emrediyor. Ey Habibim. Biz, sana Kur'ân'ı peyder pey, sûre sûre, âyet âyet tenzil ettik, indirdik. (İnzâl ile tenzilin arasında fark var. Tevrat, İncil, Zebur ve suhurlar şekli-i muciz olmadığı için, toptan nâzil

olmuşlar. Fakat Kur'an-ı Azimüşşân hem şekli hem de ibaresi Âl-lâh'tan olduğu gibi, mânâ da oradan. Eğer toptan onlar gibi nâzil olsaydı hem mânâsında halk müşkülât çekerdi hem de hıfz edilmesinde müşkülât olurdu. Diğer İlâhi kitapları hıfzeden olmamış. Tevrat'ı yalnız Üzeyir Aleyhisselâm hıfz etmiş, başka hıfz edebilen yoktur. Kur'an-ı Azimüşşân'ın böyle tenzil ile. (Parça parça deA mektir, âyet âyet, kısım kısım) beyinat nâzil oldu.

Evvelâ Kur'an-ı Azimüşşân, İlm-i İlâhi'den doğrudan doğruya Levh-i Mahfuz'a nakşedilmiş, Cibril-i Emin zaman ve mekân itibariyle gidiyor Levh-i Mahfuz'dan, gördüğü şekilde o âyetleri alır Rasûl-û Ekrem'e getirir, tevdi ederdi. Kur'an-ı Azimüşşân eğer böyle parça parça gelmeseydi, hiç kimse hıfz edemezdi. Mânâsında da müşkülât çekilirdi. Çünkü sebep-i nüzul, tefsir edilmesine yardım ediyor. Sonra her geliş-i inzâlde Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e ayrıca bir İltifât-ı İlâhi'dir. Meselâ Cibril-i Emin geliyor, o âyeti getiriyor, Âllâh'ın selâmını bildiriyor. Böyle olmayıp da bir def'ada toptan nâzil olsaydı, bunlar olmazdı.

Kur'an'ın nüzul şekli elimizde mevcut olan sırasına göre olmadığından, Cibril-i Emin her Ramazan'da gelirdi. O sene nâzil olan âyetleri, Rasûl-û Ekrem'le beraber sıra ile yerine koyarlardı. Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in vefâtı zamanı senesinde, iki def'a gelmiştir. İşte o zaman, Kur'an-ı Azimüşşân bugün elimizde ne ise Levh-i Mahfuz'da da odur. Fakat inzâl, tenzil ayrı zamanlarda nâzil olmuş, sebepler üzerine gelmiştir.

Biz Azimüşşân, Kur'an'ı âyet âyet, peyderpey nâzil ettik. Münkirlerin dediği gibi ne sihirdir ne şiiirdir. Sen, onların sözlerine üzülme.

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا^ع 24

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ O halde Rabbinin hükmüne sabr-ı tahammül et. وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا Onlardan bir günâhkâra veya bir nan-köre itâat etme. Küfür sahiplerinin sözlerine üzülme. Cenâb-ı Hak yakında onlardan intikam alacağı diyor.

وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلاً 25-

Rabbinin isminin zikredilmesine devam et. بُكْرَةً وَأَصِيلاً Sabah ve akşam adını an.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا 26-

Ve gecenin bir kısmında O'na secde et. Gecenin uzun bir kısmında da O'nu tesbih ve tenzih eyle.

(25. âyette sabah, öğle ve ikindi namazlarına, 26. âyetin ilk cümlesinde ise akşam ve yatsı namazlarına, ikinci cümlesinde ise peygamber efendimize farz olan, teheccûd namazına işaret edilmiştir.)

إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا 27-

إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ Onlar acele geçeni, (dünyayı) severler. وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا Ve (önlerinde gelecek) ağır, (şiddetli) bir günü (düşünmezler de) arkaya bırakırlar.

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا 28-

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ Düşünmüyorlar, onları yoktan var eden, zayıf iken halkeden benim. Biz, onları halkettik وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ sonra kuvvet verdik. وَإِذَا شِئْنَا Ne zaman irade edersek بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ

”بَدَّلْنَا” ”تَبَدَّلْنَا” Biz Azimüşşân, emsâllerini tebdil ederiz. Dilersek (onları yok eder,) yerlerine benzerlerini getiririz.

29- **إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا**

Hiç şüphe yok, bu (sûre) bir öğüttür düşünenler için, bir nasihattir. **فَمَنْ شَاءَ** Kim ister, dilerse **إِلَىٰ رَبِّهِ** Rabbine yol tutar, (hayır ve taatta Rabbine yakınlaşır.) Yâni Kur’ân’ın gösterdiği yolu, kendine yol ittihaz eder.

30- **وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا**

Her şey Meşiyet-i İlâhiye ile olur. Âllâh irâde etmezse nasıl olabilir? O, dilediğini rahmetine dâhil eder. Zira hiç şüphe yok ki Âllâh-û Azimüşşân, Âlimdir, Hakîmdir. Âlimdir mahlûkatın ahvâline. Hakîmdir, her şeyi yerli yerine halketmiş.

31- **يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا**

Kimi isterse **مَنْ يَشَاءُ** Girdirir, idhal eder Âllâh-û Teâlâ. **فِي رَحْمَتِهِ** Rahmetine, cennetine idhal eder. Âllâh CelleCelâlûhû, bu Kur’ân’ın delâletiyle istediğini, rahmetine dâhil eder. **وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا** Zalimlere, küfredenlere de Cenâb-ı Hak, azâb-ı elimi hazırlamıştır. Amelde bir noksan olursa, merhamet ümidi var. Lâkin akidede bozukluk olursa, ümit yoktur.